

ÇAVUŞTEPE KAZISI 1976 ÇALIŞMALARI .

Afif ERZEN

Türk Tarih Kurumu, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Van Bölgesi Tarih ve Arkeoloji Araştırmaları Merkezi adına yürütülen Çavuştepe kazısı 1976 yılında Temmuz başından, Ağustos'un ilk haftasına değin devam etmiştir.

Çavuştepe kazısı, Prof. Dr. Afif Erzen'in başkanlığında Prof. Dr. Adnan Pekman, Dr. Mehmet Özseit, Dr. Veli Sevin, Dr. M. Ali Dinçol, Dr. Oktay Belli, konservatör - arkeolog Sait Başaran, desinatör Savaş Harman-kaya, harita mühendisi Selâhattin Özülker, Doktorant İsmail Kaygusuz, Eski Ön Asya Kültürleri Kürsüsü öğrencisi Osman Erkurt ve Kültür Bakanlığı temsilcisi filolog Ersin Kavalı'dan meydana gelen bir bilim kurulu tarafından yürütülmüştür.

Çavuştepe'de 1976 kazı döneminde aşağıdaki alanlarda kazı ve sondajlar yapılmış ve çok önemli sonuçlara varılmıştır :

- I. Potern (?) :
- II. Büyük Erzak Deposu (Pithoslu mekânlar)
- III. Büyük Erzak Deposu ile Uçkale Arasındaki Sondajlar
- IV. Yukarı Kale

I. **Potern (?)** : Kalenin kuzey - batı eteklerinde, sarayın kuzey kesiminde yer alan büyük kaya yarıntısının fonksiyonunu meydana çıkarmak üzere araştırmaya girişildi. Kaya yarıntısının düzgün bir işçilik gösteren batı uç kesiminde 6.50 m. derinliğe inilmiş ve geçen kazı dönemlerinde saptanmış olan kaya basamaklarının doğuya doğru düzenli bir şekilde indiği görülmüştür. Açılan dar bir alanda, önceki raporlarımızda sözünü ettiğimiz istilâ tabakası tüm ayrıntılarıyla ortaya çıkarılmıştır.

II. **Büyük Erzak Deposu** : Kalenin yaklaşık olarak orta kısmında yer alan depo binasındaki çalışmalar sonuçlandırılmıştır. Urartu kalelerinde şimdiye değin meydana çıkarılmış depoların en büyüklerinden biri olan mekânın boyutları 23.50×16.00 m'dir. M.Ö. 7. yüzyıldaki tadilatın sonra, araya 1.50 m kalınlığında, taş temelli bir duvar çekilerek 23.000×7.00 m ölçü-

lerinde iki mekâna bölünmüştür (Res. 1 -2). Tüm pitthos sayısı ise 100'ü bulmaktadır.

III. Büyük Erzak Deposu ile Uçkale Arasındaki Sondajlar : Çavuştepe'nin fazla araştırılmamış bu kesiminde bu yıl üç sondaj daha yapılmıştır. Kazılar sonucunda, bu alanda birbirleriyle bağıntılı çeşitli yapı komplekslerinin varlığı saptanmıştır ki bunlar muhtemelen kale içi atelyelerin büyük bir bölümünü meydana getirmektedir. Bizi bu kanaata götüren neden, mekânlar içinde elde ettiğimiz buluntu topluluklarıdır (ağırşaklar, kemik dokuma aletleri, iğneler ve bizler).

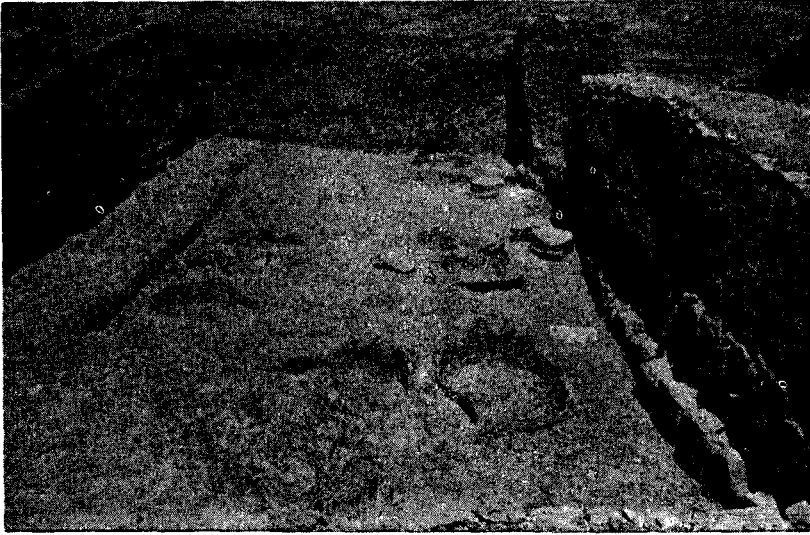
IV. Yukarı Kale : Aşağı kalenin doğusunda yer alan, tahkimli bir yol ve boyunla uçkale önü M.Ö. 7. yüzyıl yapılarına bağlanmış bulunan yukarı kale, bu dönem esaslı bir şekilde ele alınmış ve kuzeyden güneye doğru 4.00×4.00 m boyutlarında 7 sondaj çukuru açılmıştır. Bu sondajların tümünde, Urartu katının üstünde, Ortaçağ'ın sonlarına ait olduğu anlaşılan bir yerleşmeye ait, basit taş duvarlı kalıntılar saptanmıştır. Ayrıca kalenin orta kısmına rastlayan alanda ise, dıştan 12.50×12.50 m. içten ise 4.50×4.50 m boyutlarında, 3.50 m kalınlığındaki duvarlara sahip. Kare planlı tipik bir Urartu cella'sı ortaya çıkarılmıştır (Res. 3-4). Aşağı kaledeki İrmusi tapınağı ithaf yazıtında, ayrıca bir Haldi kutsal yerinden söz edildiğine göre, bu cella'nın tanrı Haldi'ye ait olması çok muhtemeldir.

Bunlardan başka, Çavuştepe Uçkale önü kazı alanındaki M.Ö. 7. yüzyıl Urartu mimarisinin yayın çalışmalarıyla ilgili olarak, bu kesimin çeşitli yerlerinde küçük çapta araştırma sondajları yapılmıştır.

Ayrıca, konservatör - arkeolog Sait Başaran, bazı küçük buluntuların konservasyonu yanında (Res. 5), aşağı kaledeki İrmusi tapınağının eksik bazalt bloklarını aslına uygun bir biçimde tamamlayarak, ileriki yıllarda yapımı planlanan restorasyon yönünden önemli sayılabilecek bir adımın atılmasını sağlamıştır (Res. 6).

Res. 1 — Büyük erzak deposu (dođu)

Res. 2 — Büyük erzak deposu (Batı)

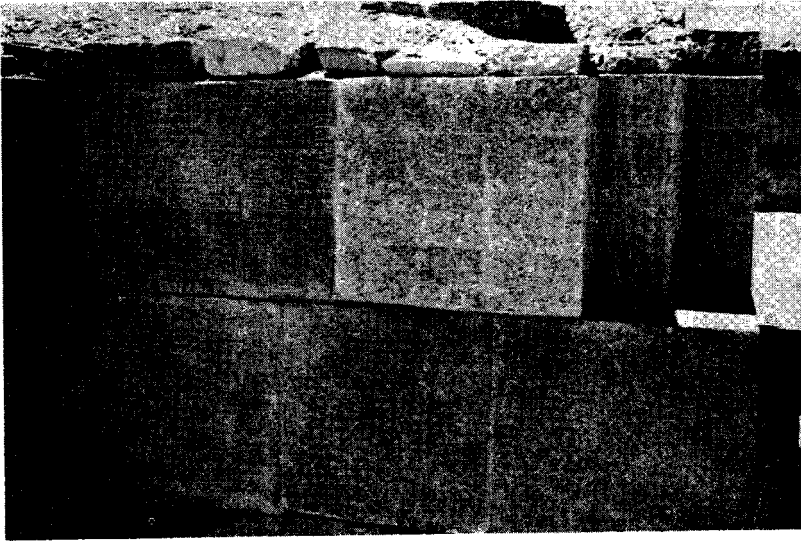
Res. 3 — Yukarı Kale tapınağı çalışmaları

Res. 4 — Yukarı Kale Toprak Cephesi

Res. 5 — Restore edilmiş tunç phiale

Res. 6 — İrmusi toprağı cephesi restorasyonu